

KANSAINVÄLINEN VÄHEMMISTÖKIELIKONFERENSSI KIIRUNASSA 6.–7.6.2003

Kesäkuun alussa Kiirunassa järjestettiin yhdeksäs ICML-vähemmistökielikonferenssi (International Conference on Minority Languages). Tapahtuman pääjärjestäjänä toimi Tukholman yliopiston suomen kielen laitos. Konferenssiapaikkakunta oli tapahtuman teemaan hyvin sopeva — puhutaanhan Kiirunassa ruotsin lisäksi kolmea maan virallista vähemmistökieltä: meänkieltä, saamea ja suomea. Konferenssiin osallistui noin 90 tutkijaa 30 maasta. Valtaosa tutkijoista oli eurooppalaisia, mutta mukana oli kaikkien mantereiden edustajia. Suomalaisia oli paikalla kymmenkunta.

Kahden päivän aikana kuultiin 70 esitelmää, joista neljä oli kutsuttujen asiantuntijoiden pitämiä. Ohjelmaan kuului myös yksi työpaja ja kaksi paneelia; lisäksi esillä oli viisi posteria. Esitelmät oli jaettu kumpanakin päivänä viiteen päällekkäiseen sektioon, mikä tuotti kuulijoille valinnan vaikeuksia. Harmittavaa oli, että sektiojako ei ollut kaikilta osin luonteva. Saman maan vähemmistökieliä käsittelevät esitelmät olisi voinut sisällyttää omiin sektioihinsa; nyt samaan aikaan eri saleissa esitelmöitiin esimerkiksi Venäjän vähemmistökielistä.

Plenaristeiksi oli kutsuttu pitkän linjan kaksikielisyystutkijoita: Nancy Hornberger Yhdysvalloista, Christer Laurén Suomesta, Georges Lüdi Sveitsistä ja Marilyn Martin-Jones Walesista. Kaikki plenaariesitelmät sivusivatkin jollain tavalla konferenssin keskeisiä teemoja: kaksi- ja monikielisyyttä tai (vähemmistö)kielten kouluopetusta.

Valtaosa konferenssiesitelmistä käsitteli tapaustutkimuksia. Esitelmissä kerrottiin tutkittavan vähemmistökielen tämänhetkisestä tilasta, kielen puhujamääristä ja erilaisista elvytystoimenpiteistä. Esimerkiksi Monica Ward kertoi El Salvadorissa puhuttavan nawatin revitalisaatiosta, ja Viktoria Tšurikova sekä Valentina Uspenskaja esitelmöivät Venäjällä puhuttavan itelmeenin elvytyksestä. Salih Akin kertoi kurdin kielen ja Josef Szakos Taiwanissa puhuttavan tsoun tämänhetkisestä tilasta. Herbert Igboanusi esitelmöi Nigerian kielitilanteesta ja kertoi sekä englannin että hausan uhkaavan maan vähemmistökieliä, kuten igboaa ja jorubaa.

Useissa esitelmissä tarkasteltiin vähemmistökielten (koulu)opetusta. Esimerkiksi Christine Helot ja Andrea Young kertoivat kiinnostavasta kokeilusta, jossa ranskalaiset enemmistökieliset oppilaat tehtiin tietoisiksi vähemmistökielistä. Sirkku Latomaa puolestaan esitelmöi Suomen vähemmistökielten kouluopetuksesta, ja Joanna McPake sekä Jo Arthur tekivät selkoa skotin kielen kouluopetuksesta. Kielikylpy- ja kielipesämenetelmistä ja niiden tuloksista kertoivat muun muassa Wilson McLeod skotin kielen ja Annika Pasanen inarinsaaamen ja vienankarjalan osalta.

Tärkeitä teemoja konferenssissa olivat niin ikään kielipolitiikka ja kielilainsäädäntö. Leena Huss kertoi esitelmässään Ruotsissa tehdystä lakiehdotuksesta, joka takaisi ruotsille pääkielen aseman maassa. Huss myös selvitti, miten paljon meänkieltä, suo-

mea ja saamea nykyisin käytetään Pohjois-Ruotsissa. Catrin Fflur Huws puolestaan esitteli kymrin kielen tilannetta Walesissa ja tarkasteli sitä, miten kielilakiin kirjattu oikeus käyttää kymriä oikeuden istunnoissa todella toteutuu.

Euroopan unionin vaikutus vähemmistökielten elvytykseen oli esillä monessa puheenvuorossa. François Grin ja Tom Moring kertoivat, miten EU tukee vähemmistökieliä ja kuinka tehokkaita tukitoimet ovat olleet. Melissa Kronenthal puolestaan kritisoi EU:n toimintaa vähemmistökielten elvytyksessä ja korosti, että tarvittaisiin entistäkin tarkempaa analyysia siitä, minkälaisia tukia yksittäiset vähemmistökielet tarvitsisivat.

Vaikka Kiirunassa pidetyt esitelmät olivat tasoltaan melko heterogeenisiä, konferenssin ehdoton anti oli monipuolisuus. Kahden päivän aikana kuultiin, miten eri tavoin pieniä vähemmistökieliä elvytetään Alaskasta aina Swazimaahan saakka. Paras konferenssissa oli varmasti se, että tutkijat saattoivat oppia toisiltaan, minkälaisia menetelmiä muualla maailmassa on käytetty vähemmistökielten elvytykseen ja minkälaisia kokemuksia niistä on saatu. Miellenkiintoista oli esimerkiksi kuulla Tadhg Óhlfearnáinilta, että Irlannissa järjestetään iirinkielisille aikuisille koulutusta, jonka tarkoituksena on muuttaa aikuisten asenteita positiivisemmiksi iirin kieltä kohtaan. Tämän taas uskotaan lisäävän iirin kielen käyttöä perheissä. Tällaista — niin vähemmistön kuin enemmistönkin — asenteisiin vaikuttamista tarvittaisiin nähdäkseni paljon nykyistä enemmän, ja uskonkin idean olevan soveltamiskelpoinen useiden vähemmistökielten elvytyksessä.

Kaiken kaikkiaan Kiirunan konferenssi antoi tutkijoille runsaasti tuoretta tietoa sekä virikkeitä ja puhtia työhön. Oli helpotavaa huomata, että kielellisen ekokatastrofin kynnyksellä ei ole heitetty toivoa, vaan

tutkijat ympäri maailmaa työskentelevät kovasti, jotta edes osa pienistä alistetuista kielistä elpyisi ja pitäisi pintansa suuria maailmankieliä vastaan. ■

NIINA KUNNAS

Sähköposti: niina.kunnas@oulu.fi